

متن پیاده سازی شده جلسه اول سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 16 مهر 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضرید که در سال گذشته ما بحث اجماع را مطرح کردیم؛ مباحث کتاب کفایه بررسی و نقد شد سپس مرحله تتبع را پشت سر گذاشتیم؛ امسال نوبت به مرحله تحقیق رسیده است.

نکته: یکی از کارکردهای اجماع این است که سند کشف، واقع می شود یعنی فقیه با اعتماد به اجماع فتوا می دهد اما اجماع کارکردهای دیگری هم دارد مثل اینکه: اجماع ظهور ساز باشد یا ظهور شکن باشد (مثلا روایتی فی نفسه ظهور دارد و معنای خلاف، غیر ظاهر است اما مورد اجماع واقع شده است و به همین معنای خلاف ظاهر اخذ می شود و این یعنی اجماع ظهور شکن است) همچنین اجماع در بحث تعارض می تواند از سنجه های ترجیح باشد.

استاد: می دانید مبنای ما اطمینان است و لذا یکی از چیزهای که فقیه را به اطمینان می رساند اجماع است و لذا اگرچه که اجماع فی نفسه حجت نباشد اما می تواند ما را به اطمینان برساند چنانکه اجماع براساس مبنای تجمیع ظنون نیز نقش آفرینی می کند .

تحقیق را درباره بیان چند امر ما سامان می دهیم

امر اول: قاعده لطف را برخی (مثل سید مرتضی) قبول نمی کردند و برخی (شیخ طوسی) هم می پذیرفتند؛ قدمتیقن قائلین به اثبات و نفی این بود که هر دو با سرعت زیاد از روی این مساله عبور کردند.

موافقین قاعده لطف می گفتند اگر امت به خطا رفت بر امام علیه السلام لازم است که دخالت کند و اجازه ندهند همه امت به خطا بروند اما مخالفین گفتند بر امام علیه السلام دخالت کردن لازم نیست اگر همه مردم به حکم واقعی نرسند و به حجت دست پیدا کنند اشکالی ندارد و بندگان عذر دارند.

استاد: من معتقدم مساله را باید از منظر عقل و نقل باید بررسی کنیم.

اما از منظر عقل: آیا عقل دخالت امام (علیه السلام) را در صورت اشتباه امت لازم می داند؛ به نظر ما عقل اقتضا دارد به اینکه شارع نباید در بیان احکام کوتاهی کند (به مقتضای حکمت) چنانکه عقل میگوید وظیفه قانون گذار بیان به صورت متعارف است نه غیر متعارف

نکته: کرامت و معجزه یک استثناء است نه اصل؛ در نظام طبیعی هر چیزی با اسباب خودش انجام می شود؛ وقتی در نظام تکوین قاعده این است در نظام تشریح نیز همین قاعده جریان دارد؛ عقل ما می گوید شارع باید این کار را به روال طبیعی انجام بدهد و بیش از روال طبیعی وظیفه ای ندارد.

وقتی همه فقهاء در برداشت از یک حکم اشتباه کنند بر شارع و مبینان شریعت خارج از روال عادی وظیفه ای متوجه نیست.

نقض های مطرح شده در بحث به قاعده لطف

1: اگر یک مجتهدی بود که مرجعیتش علی الاطلاق بود (مثل مرحوم بروجردی) اگر این مرجع یک نظر به اشتباه بدهد که دارای 90% مقلدین است و عده ای از مراجع مخالف نظر ایشان باشد احدی نگفته است که بر امام (علیه السلام) دخالت لازم است.

2: اگر ما اجماع را با قاعده لطف ثابت کنیم باید بپذیریم که شهرت هم به واسطه قاعده لطف ثابت می شود و این درحالی است که کسی برای اثبات شهرت چنین کاری نکرده است.

نکته: اگر همه فقها (فرضا) اتفاق کنند بر ترک حج و... در این موارد شارع دخالت می کند و لو از غیر روال طبیعی؛ و این جز

موارد استثناء می باشد.
و الحمد لله رب العالمین